

„Nie je prhlica ako prhlica.“ Revízia rodu *Lycopsis* na území Slovenska a Česka

Revision of the genus *Lycopsis* in Slovakia and Czechia

LUCIE KOBRLOVÁ¹ & ADAM KANTOR²

¹ Katedra botaniky, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Šlechtitelů 27, 783 71, Olomouc, lucka.kobrova@seznam.cz

² Centrum biologie rostlin a biodiverzity SAV, v. v. i., Botanický ústav, Dúbravská cesta 9, 845 23, Bratislava, adam.kantor@savba.sk

Abstract: *Lycopsis orientalis* is a neophyte in Central Europe, and new populations of this species are being increasingly discovered in this area. In Czechia, the first finding of this species was already published in 1981. There are no published records of this taxon from Slovakia, but the recent observations from southern parts of the country prove that it occurs also there. A revision of the distribution records of the genus *Lycopsis* from Slovakia and Czechia is needed. This is because *L. orientalis* was often not properly distinguished from its morphologically similar relative, *L. arvensis*, which is considered a widely distributed archaeophyte in both countries.

Keywords: alien species, Boraginaceae, *Lycopsis*.

Rod *Lycopsis* L. (prhlica) je jedným z mnohých zástupcov čeľade Boraginaceae, najmä v staršej literatúre často považovaný za súčasť širšie vymedzeného rodu *Anchusa* L. Jedná sa o malý rod, v rámci ktorého sú zväčša rozlišované iba dva druhy (niekedy považované iba za poddruhy). S obomi sa môžeme stretnúť aj na území Slovenska a Česka. Prvý z nich je prhlica roľná (*L. arvensis* L.), hexaploidný ($2n = 64$) archeofyt, ktorý sa vyskytuje takmer na celom území oboch krajín, na Slovensku skôr roztrúsené (Bertová & Berta 1993), v Česku pomerne hojne (Pladias 2025). Okrem toho je z teplejších oblastí Českej republiky ojedinele uvádzaný výskyt prechodne zavlečeného, diploidného ($2n = 16$) druhu prhlica východná (*L. orientalis* L.). O prvom zaznamenanom výskyte tohto neofytu v Česku napísal Krahulec (1981), najmä v posledných rokoch však boli objavené viaceré nové populácie z rôznych častí republiky (Hadinec et al. 2022; Trávníček et al. 2024). Doterajšie terénne prieskumy a záznamy v nálezových databázach poukazujú na častejší výskyt tohto nepôvodného druhu vo viacerých častiach strednej Európy. Autori databázy Euro+Med (2006+) uvádzajú, že druh sa vyskytuje dokonca ako pôvodný aj na území Slovenska, táto informácia je však podložená len zmienkou o osobnej komunikácii s botanikom B. Valdésom. Publikované záznamy o náleze *L. orientalis* z územia Slovenska neexistujú (cf. Bertová & Berta 1993), dnes však vieme, že druh sa vyskytuje aj v tejto oblasti. Za prvé potvrdené nálezy možno

považovať pozorovania A. Kantora z Bratislavy-Petržalky (6. 11. 2022, iNat ID 206120507) a M. Hroneša z okolia Štúrova (4. 5. 2023, iNat ID 159647021). Detailnejší komentár o prvonálezoch druhu bude súčasťou pripravovaného článku (Kantor et al., in prep.). Cieľom prebiehajúcej štúdie je aj revízia herbárových položiek rodu *Lycopsis* a *Anchusa* v slovenských zbierkach, keďže druhy v minulosti neboli rozlišované a historické údaje o výskyte *L. arvensis*, často pod menom *Anchusa arvensis* (L.) M. Bieb., sa tak môžu vzťahovať aj na *L. orientalis*. Predbežné výsledky naznačujú, že pŕhlica východná sa na Slovensku mohla vyskytovať už v 20. storočí.

Touto cestou by sme radi poprosili o pomoc pri sledovaní a mapovaní tejto dvojice druhov na území oboch krajín, prípadne aj v okolitých štátoch. Nálezy pŕhlic môžete nahrávať do projektov Slovenská flóra (Kantor 2024) a Česká flóra (Doležal et al. 2024) na platforme iNaturalist, kde ich nájdete pod menami *Anchusa arvensis* subsp. *arvensis* a *Anchusa arvensis* subsp. *orientalis*. Fotografie alebo herbárové doklady Vašich nálezov môžete prípadne doručiť autorom tohto príspevku aj osobne či prostredníctvom e-mailu. Pre spoľahlivú identifikáciu týchto taxónov je ideálne mať k dispozícii fotografie celkového habitu rastlín, ale tiež detail súkvetia a vytrhnutého kvetu vyfoteného z bočnej strany. Vopred ďakujeme za Vašu spoluprácu a tešíme sa na zaujímavé nálezy!

Literatúra

- Bertová, L. & Berta, J. 1993. *Lycopsis* L. In Bertová, L. & Goliašová, K. (eds), Flóra Slovenska. V/1. Veda, Bratislava. p. 108–109.
- Doležal, J., Chytrý, M., Ducháček, M. & Pauliř, R. 2024. Česká flóra: projekt České botanické společnosti na portále iNaturalist. Živa 2/2024: 43–45.
- Euro+Med. 2006+. Euro+Med PlantBase. <https://europusmed.org/>, cit. 31. 3. 2025.
- Hadinec, J., Krahulec, F., Pařtová, L., Doležal, J., Buriánek, V., Hlaváček, R. & Rybenský, J. 2022. Nové lokality *Lycopsis orientalis* v České republice. Zprávy řes. Bot. Společn. 57: 235–245.
- Kantor, A. 2024. Projekt Slovenská flóra na portáli iNaturalist. 2024. Bull. Slov. Bot. Společn. 46: 181–183.
- Krahulec, F. 1981. Nový nález *Lycopsis orientalis* L. v řeskoslovensku. Zprávy řeskoslov. Bot. Společn. 15: 81–86.
- Pladias. 2025. Pladias – databáze řeské flóry a vegetace. <https://pladias.cz/>, cit. 1. 4. 2025.
- Trávníček, B., Koblřová, L. & Hroneř, M. 2024. *Lycopsis orientalis* L. In Lustyk, P. & Doležal, J. (eds), Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XXII. Zprávy řes. Bot. Společn. 59: 87–88.